

M. A. M. Renes—Boldingh

Het moeilijke begin

Nu zal voor zusterke weer de lange waaknacht aanbreken — de laatste van de tien die het ziekenhuisreglement de zusters om beurten voorschrijft.

De meeste zusters vinden het waken niet zoo erg, maar voor dit zusterke, zoo heel erg jong nog, en veel te smal in 't nauwsluitend blauw costuumpje, waaraan tevergeefs de witte schort een paar forsche lijnen poogt te geven; met haar nerveuze gezichtje en de golvende vracht van dofblond haar, is de lange reeks van waaknachten een kwelling, die haar lichamelijk en geestelijk dreigt te breken, iederen keer weer opnieuw.

Elke kracht en elke kreet, iedere verwijfeling en iedere stervenszucht, die eenmaal gehoord zijn in dit groote, oude huis, komen in bijna tastbare duidelijkheid op haar af. Ze voelt de donkerheid opkomen uit de hoeken; het broedt achter gordijnen en verbandkast, het zweeft als een dreiging langs wanden en zoldering. En het ergste is, dat er geen overwinning mogelijk schijnt; ergens, ergens weet ze Christus, maar Hij is ver weg en in deze nachten voelt ze niet Zijn hand, en het eind van alle vechten is steeds meereen ondergaan in de hoogslaande golven van angst en afgrijzen, totdat het verlossend morgenlicht doorbreekt in 't Oosten en de gewoon-menschelijke geluiden van allen dag bezit nemen van het huis.

„Maar 't hoeft toch niet zoo,” denkt zusterke soms plotseling met groote nachterheid; „ik kan toch naar huis gaan; naar huis; moeder, piano, 't strand, luchtige, vroolijke jurkjes, ten-

nissen. Louter zonneshijn en heerlijkheid. Waarom ga ik toch niet., waarom ga ik toch niet dadelijk. . . . ; in ieder geval, vóór die kwelling wéér begint.”

Maar het werk dan?

Ja, het Werk! Dat is 't immers, wat haar vasthoudt, ondanks alle ondragelijke spanning. Want 't is zusterkes erfenistaak, die ze in dit huis van zieken op zich genomen heeft.

. Stil! In de schemerige ziekenkamer, waar vader zijn laatste, moeilijke weken doorworstelt, is zusterke binnengekomen, klein meisje nog, dat niet wéét — slechts donker vermoedt, welk leed hier gedragen moet worden. Ze heeft pijn, 't kleine ding, en oudergewoonte komt ze bij vader, die dokter is en immer alles kan, hulp zoeken. En vader geeft haar iets en ze komt tot rust, samengekronkeld in de zware, leeren leunstoel, en langen tijd blijft 't stil in de kamer. Maar dan gaat er aarzelend een deur open en moeder komt binnen. Nu zijn vader en moeder samen; samen met 't groote leed; en daarna breekt vaders kracht uit; de luide, hartstochtelijke roep van 't jonge leven, dat moet worden afgesneden: „ik kan niet, ik kan niet. Er is zooveel te doen, er is immers zoo veel werk!” En moeder in snikkende machteloosheid: „O, jongen, mijn arme, arme jongen!”

— De erfenis is 't geworden voor zusterke, dat vele, vele werk, en nu is ze hier, en moet ze weer 't allerzwaarste op zich nemen, wetend vooruit, dat 't in nederlaag eindigen zal.

Om half elf komt zuster Dien brood

en koffie brengen voor de nachtelijke uren. Zuster Dien met heur vroeggrijze haar en 't warme hart voor alles, wat 't moeilijk en zwaar heeft in 't wereldje om haar heen. Zuster Dien straalt altijd van barmhartigheid en moederlijke zorg, en speciaal over de jonge zusterjes strekken haar goede gedachten zich uit.

„Zeg, kleintje, kijk eens wat ik voor je heb? Maar mondje dicht hoor!” En een servet opslaand toont ze met lachende trots een paar goudgele soezen en boterskoeken, en een handvol pralende bonbons.

„Gegapt uit de keuken. Heeft de Dok al laten bezorgen voor zijn verjaardag, morgen. Eventjes fijn zeg!”

„Je bent een schat, zuster Dien.”

„O, kind, schatten zijn we allemaal, altijd; vraag maar aan Dok en aan de patiënten.”

En opeens zonder de gewilde luchtigheid voortgaand: „zul je 't dapper volhouden vannacht, kleintje? Als je in ons vak wilt móet je er doorheen, daar is niets aan te doen. Zoo erg als jij heb ik 't nooit te pakken gehad, maar ik weet toch wel wat 't is. Hou je goed, kleintje. En ik zal voor je bidden hoor!”

In een plotselinge opwelling krijgt zusterke een kus — daarna geritsel van lange rokken — dan een deur, die langzaam toezigt; dat is 't laatste van den dag; nu is zusterke alleen; nu begint de nacht.

De eerste uren zijn niet de ergste. Er is nog geen groote moeheid, die machteloos maakt, en de patiënten in de twee hooge zalen slapen nog niet allen. Er moet nog een kleine handreiking gedaan worden hier en daar, een temperatuur aangeteekend, een vriendelijk woord gesproken worden.

Maar langzamerhand zinkt de rust neer. De zieken slapen bij 't spaarzame licht; in gangen en trappenhuis weet zusterke dichte duisternis en stilte. In den donkeren tuin klinkt even droomend nachtgepiep uit een onzichtbaar vogelnestje, daarna omsluit de stilte het heele groote huis.

En nu begint 't langzamerhand te komen, de beklemming van 't onuitsprekelijke, waarvoor alle gewoonmenselijke gedachten onherroepelijk terugdeinzen. Nu begint de strijd. Want zusterke wil maar niet zoo overrompeld worden. Ze wil lezen, ze wil handwerken, ze wil denken aan Zuster Dien en haar kostbare liefde, ze wil denken aan Hem, die de Overwinning is, doch de overgrootte vermoedheid slaat haar ieder wapen uit de hand, en wanneer de klok beneden in de hall met drie zonderling levende slagen de stilte scheurt, zit ze gedoken in haar stoel, klein en grauw, en laat de zware angstgolven over zich heen gaan.

Een kwartier later klinkt de bel, kort en dreigend, en 't geluid komt uit 't kleine kamertje, waar zij afgezonderd mogen neerliggen, die zeer dicht bij de eeuwigheid zijn. Voor 't eerst, in deze serie nachten, is 't kamertje bewoond.

Oude Peter ligt er. Zusterke heeft hem straks, bij 't aanvaarden van haar nachttaak, zien liggen, even maar, staande in de deuropening, om zijn slaapvanuitputtingniettestoren. Klein, grauw, verwaarloosd manneke, kromgegroeid naar de aarde toe, die hij zijn heele leven lang bewerkt heeft; onherroepelijk verminkt tenslotte bij 't werk, dat die aarde geeft.

In den morgen is hij binnengebracht, terwijl zij poogde te slapen, bedrogen door zijn eigen paard, dat de zware bietenkar over zijn arme beenen heen trok, inplaats van den ouden baas tijd te laten voor de langzame, omzichtige klimpartij naar den bok.

In den middag, toen zusterke wandelde in de vluchtende zomerzon, is het meest gekwetste been al afgezet, en nu ligt hij daar, armzalig ruig hoopje mensch, waarom straks, bij het opkomen der koorts, leven en dood hun hooge spel zullen spelen.

Maar het leven is sterk bij degenen, die de goede aarde bewerken, en als zusterke binnenkomt, staan de oude oogen helder en klaar en trilt reeds de bel voor een vernieuwd stormgelui.

„Zoo meidje, ben je daar? Heb je de koffie al bruin? De baas heeft dorst.”

„Ik zal je wat water geven, Peter; koffie mag nog niet.”

Groote teleurstelling en mokkend stilzwijgen, gevolgd door 't besluit tot overgave.

„Nou, vooruit dan maar met 't water. Flauw goed anders. Wanneer mag ik weer koffie hebben, denk je?”

„Zondag misschien.”

„Zondag? Heb zij dat gezegd, met die witte muts op, dat opperhoofd van jullie? Nou, afijn dan maar.”

„Welterusten Peter; zie, dat je nog wat in slaap komt.

Slaap is goed voor je, en zooveel te eerder ben je aan de koffie toe.”

„Ga je nou weg? Och meidje, je moet nog niet weggaan. D'r heeft nog geen één nog niet zóóveel tegen me gezegd.” Een verweerde duim en wijsvinger knippen in kleinerend gebaar boven 't witte beddelaken en in de oude oogen ligt een smeeking, die zusterke niet weerstaan kan. Voor een oogenblik laat ze zich neer op de eenige stoel en kijkt 't oude manneke vragend aan. Geladen is hij met vragen en babbels, zooals alleen maar zulke oudjes dat zijn kunnen.

„Weet je, wat me mankeert?”

„Ja; je been hè?” „Hoe weet je 't?”

„Nou, van de hoofdzuster natuurlijk, en 't staat ook dáár, op de kaart boven je bed.”

Schichtig, moeilijk omkijken naar de kaart. „Staat er ook op, dat de Bruine 't gedaan heeft?”

„Nee, dat staat er niet op. Was 't de Bruin?”

„Ja, de Bruin. En snap je dat nou? Jarenlang een fatsoenlijk paard geweest. Niet makkelijk, maar fatsoenlijk. En opeens krijgt ie den kolder in den kop en trekt de kar over den ouwen baas heen. Ken je dat nou begrijpen, meidje?”

„Nee, 't is vreemd. Maar hij had den kolder hè? Hij wist niet, wat-ie deed. Anders had-ie 't zeker nooit gedaan.”

„Precies wat ik ook denk; 't was niks voor den Bruin om zoo te doen.

Makkelijk was-ie nooit, maar een loeder was-ie ook niet.”

„Nou Peter, slapen gaan hoor. Anders komt de koorts weer. Nog een slokje drinken? En nu oogen dicht en slapen gaan.”

„Ja, goed, saluutjes dan. Je hebt een goeie kijk op de dingen.”

Zusterke zit weer in haar stoel, en iets van den glans van ouden Peters humor danst haar nog voor de oogen. Zou hij 't er dóór halen? 65 jaar en dan een been geamputeerd! Zou hij nu inslapen?

Weer sluit zich de stilte om haar heen, weer duikt in de stilte de naamlooze dreiging op. Vier uur is 't pas; als een vijandige uitdaging roept de klok 't door 't huis. Nog twee uren duurt de nacht, twee onafzienbare uren, en wat dan? Een overspanning, die geen slaap toelaat en een nederlaag, die schrijnt en kwelt.

Plots wéér de bel. Weer de bel uit het kleine kamertje, gebiedender nog dan straks.

„Nou, Peter, wat een spektakel. Zeg, er zijn nog andere zieken hier!”

„Meidje, ga zitten. Ouwe Peter heeft nagedacht. Vertel nou eerst eens, hoe je heet.”

„Zuster Mien”, klinkt 't terug, sterk gereserveerd.

„Och, wat, zuster Mien! Mien, Dien, Fien, Trien! Nee, meidje, je echte naam; je vaders naam; je van, zooals ze bij ons op 't dorp zeggen.”

„Boudewijns.”

„Juist, meidje! Geef me de hand! Boudewijns! Dat had ouwe Peter ook gedacht. En je lijkt op hem, je lijkt op hem. Je heele aard en wezen lijkt op hem. Dadelijk dacht ik: wat is dat toch, dat meidje ken ik. Maar jij was 't niet, 't was je vader, dien ik zag. En precies eender van aard en wezen ben je. Hij is dood hè? Maar houdt hem in eere, meidje, want dat was een man, dat was een beste man.”

Nu komt er een sterke glans door zusterkes wezen varen, die alle duisternis verjaagt. Haar oogen lichten op.

„Heb je vader gekend, Peter?”

„Ja, nou, dat zal ik je vertellen, daar-

voor heb ik je gebeld. Want morgen ben je hier zeker niet, morgen is die andere zeker weer hier, die groote, dat molenpaard.

Ik heb nog eens een keer mijn been gebroken gehad, ja, hetzelfde, dat ze nou weggenomen hebben. Twintigjaargeleden kan 't wezen en 't was in de hooioogst. Boven van den wagen gevallen en met m'n been dwars op een end hout. Als mijn kameraad me opbeurde, werd ik gek van de pijn, en hij wou me ook niet als een beest laten doodgaan in 't veld.

En we waren omtrent twee uur van 't dorp en de wagen moest weg, want de beesten werden wild. Afijn, nou, toen is m'n kameraad weggereden en hij riep nog: ik zal de dokter waarschuwen, en toen heb ik een tijdlang van de wereld niks meer geweten. En toen ik weer bij mijn positieven kwam van de pijn, toen ging net de zon onder, en ik dacht: „God mag me genadig wezen, als ik zoo meteen de eeuwigheid in moet, want er is meer zwart dan wit aan m'n ziel. Ben jij wel eens vlak bij den dood geweest, meidje?”

„Ja, ééns Peter, toen ik pas geopeerd was.”

„Zoo, hebben ze jou ook al gevild. En wat dacht je toen?”

Er is herkenning, ontwijfelbare herkenning, en daarom komt 't antwoord vanzelf, zonder eenige terughouding.

„Ik dacht: in de eeuwigheid is Jezus, en vader is er ook, en ze hebben me allebei erg lief gehad.”

Goedkeurend hoofdgeknik in 't bed.

„Zoo, zoo, ja, nou ja, jij bent alevel ook een lief, zacht meidje, maar ik was een ruige boerenvent.

Maar afijn dan, in plaats van de eeuwigheid kwam m'n kameraad met de dokter op me af, en ik zeg nog: „dokter, wat kom je laat”, zeg ik, „Peter was bijna gepiept geweest”. En wat zegt me nou die dokter? „Ja kerel, ik zat bij een vrouw, waar een tweeling moest komen, en dat wou niet opschieten. Sedert gisteravond tien uur heb ik er gezeten, maar nou zijn ze d'r, en gezond man, en de moeder ook

best, en nou zal ik jou helpen. En zoo als ie me toen geholpen heb, meidje, een engel kon 't niet beter doen. En precies als jij keek't-ie, met een lach in z'n oogen en een traan in z'n hart. En later, toen ik liggen moest, en d'r geen geld in kwam, och, man, van alles liet ie ons brengen, en van 't allerbeste. Een goeie dokter, een goeie dokter! houdt hem in eere, meidje.”

Zusterke glanst, want er zijn werelden voor haar open gegaan, waarin het Levenslicht schijnt; zulke werelden, waarin louter overwinning is, en gejuich.

„Vader is jong gestorven, Peter; ik heb hem maar kort gekend, maar ik heb erg veel van hem gehouden. En — daarom ben ik ook verpleegster geworden.”

„Dat dacht ik wel, dat dacht ik wel. Ja, ouwe Peter heeft scherpe oogen. Nou ga ik slapen, meidje, anders wordt morgen die witte muts misschien nog valsch op je. Maar dit moest er toch uit, weet je. God zegen je, meidje.”

„God zegen je Peter. Dank je wel, dat je me dit alles verteld hebt.”

Even rust de fijne, smalle hand op 't oude, ruige hoofd. Koorsachtig voelt 't niet. Wonderlijk sterk is bij sommigen de levenskracht. Dan knipt 't licht uit en zusterke schrijdt door de hooge zalen. Waakzaam gaat haar blik langs de bedden, terwijl de glans nog om haar straalt.

Dan gaat ze weer haar kleine vertrekje binnen, kijkt rond, alsof ze uit een gansch andere wereld hier terug gekeerd is. Peter — vader — het werk — de wonderschoone erfenis — en God, die achter alles staat.

Zacht trekt ze 't witte lancaster op en kijkt uit over 't land, dat nog slaapt. Maar ver in 't Oosten breken de lage nachtwolken in rooden gloed en een bundel zonnestrallen zoekt een weg naar boven.

Dan vouwt zusterke de handen en snikt zacht voor zich heen om 't wonder, dat God verlossing geeft in plaats van gebondenheid en overwinning in plaats van nederlaag.